

ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
(ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΗΣ)
Τετάρτη 5 Φεβρουαρίου 2020
Διδάσκων: Αρχιμανδρίτης π. Δανιήλ Ψωίνος

« Ποιος ο Παράδεισος, ποιο το προπατορικό αμάρτημα και ποιες οι συνέπειές του; »

- Μετά την «νοητήν ουσίαν» δηλαδή τους Αγίους Αγγέλους, αλλά και μετά τον υλικό κόσμο, ο Θεός φτιάχνει τον άνθρωπο όπως θα πει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος «οἷον τινά σύνδεσμον τῆς ὄρατῆς καί ἀοράτου φύσεως».
 - Ο Θεός τοποθέτησε τον άνθρωπο μέσα στον παράδεισο αμέσως μετά τη δημιουργία του «ἐργάζεσθαι αὐτόν καί φυλάσσειν» (Γεν 2,15). Ο παράδεισος ετοιμάστηκε προς χάριν του ανθρώπου σαν ανάκτορο μέσα στο οποίο θα ζούσε ο βασιλιάς και εξουσιαστής όλης της κτίσης.
 - Ο άνθρωπος τιμημένος βασιλιάς με το αξίωμα του κατ' εικόνα ενθρονίζεται μέσα στον παράδεισο με την προοπτική να κατορθώσει το αγαθό με δική του επιλογή και χωρίς δυσκολία αφού ο Θεός του προσέφερε όλες τις προϋποθέσεις για το σκοπό αυτό.
 - Κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο, ο Θεός κατέστησε τον άνθρωπο «φυτῶν ἀθανάτων γεωργόν», δηλαδή ικανό να ασχολείται με τα πράγματα του Θεού, τα οποία θα τον οδηγούσαν στη θέωση. Στην εργασία του αυτή ο άνθρωπος είχε βοηθή τα χαρίσματα με τα οποία ήτο προικισμένος δηλαδή την αθωότητα, την απλότητα, την απουσία κάθε πονηρίας.
 - Τί ήταν ο Παράδεισος;
- Ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός λέγει ότι ο παράδεισος ήταν τόπος που είχε φυτευτεί από τα χέρια του Θεού, ταμείο κάθε χαράς και κάθε ευχαρίστησης, πηγή τρυφής. Ο τόπος αυτός βρισκόταν στην ανατολή, είχε εύκρατο κλίμα και ακτινοβολούσε από τον λεπτότητα και ολοκάθαρο αέρα. Ήταν κατάφυτος από αειθαλή φυτά, γεμάτος ευωδία, φως και κάθε ομορφιά.
- Στο μέσο του παραδείσου υπήρχε το «δένδρο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ και του κακοῦ». Όποιος έτρωγε απ' αυτό το δένδρο ελάμβανε πλέον εμπειρία γνώσεως του καλού και του κακού. Το δένδρο αυτό δεν είχε κάτι διαφορετικό από τα άλλα δένδρα, δεν ήταν κακό ή βλαβερό.
 - Στον παράδεισο επίσης υπήρχε και το «δένδρο τῆς ζωῆς». Οι καρποί του περιέκλειαν την αθανασία και τούτο για να κρατάει τους πρωτοπλάστους σε διαρκή νεότητα και να τους χαρίζει την αθανασία. Το δένδρο αυτό κατά τον ιερό Δαμασκηνό ήταν ζωοπάροχο. Απ' αυτό μπορούσαν να φάνε μόνο οι άξιοι της ζωής.
 - Ο παράδεισος είχε δύο όψεις: Από την μία ήταν κάτι το υλικό και από την άλλη οδηγούσε σε πνευματικούς κόσμους. Πρόκειται για ένα κήπο επίγειο στον οποίο υπήρχαν όλα τα πνευματικά και υλικά αγαθά. Υλικά αγαθά: καρποί φυτών, χρώματα, ομορφιά. Πνευματικά αγαθά: η παρουσία του Θεού και των Αγγέλων, η ευωδία της θεϊκής χάριτος.
 - Ο άνθρωπος μέσα στον παράδεισο έλαβε την εντολή από το Θεό: «ἀπό δέ τοῦ ζύλου τοῦ γινώσκειν καλόν καί πονηρόν» να μην φάει διότι εάν έτρωγε θα πέθαινε. Η

εντολή αυτή συνιστούσε για τον άνθρωπο «ύλην τῷ αὐτεξουσίῳ», δηλαδή το πνευματικό εκείνο εργαλείο για να λειτουργήσει και να ασκηθεί το αυτεξούσιο του. Διαφορετικά πώς θα αποδεικνυόταν η δύναμη και η αποτελεσματικότητα του δώρου αυτού;

- Δυστυχώς ο φθόνος του διαβόλου και ο επηρεασμός της γυναίκας από αυτόν, ως ασθενέστερη του άνδρα, αλλά και ως η πιο κατάλληλη για την περίπτωση, συνέβαλαν στο να αθετηθεί η θεία εντολή, το αυτεξούσιο να οδηγηθεί σε παράχρηση και υπέρβαση και να νικηθούν οι προπάτορες από το δέλεαρ της γεύσης και της θέας του καρπού.

- Τελικά μετά την παρακοή τους ο Αδάμ και η Εύα εξορίζονται από τον Παράδεισο διότι καθίστανται ανίκανοι να μεταλάβουν του δένδρου της ζωής (ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος λέγει εδώ ότι δένδρο της ζωής ήταν όλος ο παράδεισος και ο ίδιος ο Θεός). Ο άνθρωπος με την πράξη του αυτή αποκήρυξε τον Θεό, εστράφη προς τον εαυτό του, προς το εγώ του έσπασε κάθε είδους δεσμό με τον Πλάστη και Δημιουργό του. Επόμενο ήταν να απομακρυνθεί από τον παράδεισο - Θεό.

- Βγαίνοντας ο άνθρωπος από τον παράδεισο ενδύεται τους δερμάτινους χιτώνες, «τήν παχυτέραν σάρκα, καί θνητήν καί ἀντίτυπον» κατά τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο. Πλέον ο άνθρωπος ήταν υποκείμενος στην αμαρτία, τη φθορά, τον θάνατο και εναντιωνόταν σε καθετί αγαθό.

- Άλλες συνέπειες του προπατορικού αμαρτήματος:

1. Ο πνευματικός θάνατος
2. Ο σωματικός θάνατος
3. Ο σκοτισμός του νου και η διαφθορά της καρδιάς
4. Η ενοχή
5. Η κληρονομικότητα του προπατορικού αμαρτήματος

- Ο θάνατος ως συνέπεια της αμαρτίας ενώ στην αρχή φαίνεται τιμωρία και μάλιστα μεγάλη από τον Θεό, στην πραγματικότητα είναι μεγάλη ευεργεσία διότι όπως θα πει ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος διαμέσου του θανάτου ο Θεός ενεργεί «διακοπήναι τήν ἀμαρτίαν ἵνα μή ἀθάνατον ᾗ τό κακόν». Η φαινομενική τιμωρία είναι μάλλον φιλανθρωπία αφού ο Θεός «τιμωρεί» τον ανυπάκουο άνθρωπο ευεργετώντας τον.

- Η άστοχη απόπειρα του ανθρώπου να γευτεί τους καρπούς του «δένδρου τῆς γνώσεως» κατά τρόπο άκαιρο, αυθαίρετο, ανυπάκουο, απροϋπόθετα και χωρίς προετοιμασία περιφρονώντας τον Θεόν και υπακούοντας στις υποδείξεις του διαβόλου δεν αποτελεί απλά μια ηθική παράβαση (κακή πράξη) αλλά συνιστά οντολογική εκτροπή. Ο άνθρωπος απέρριψε την οντολογική - ζωτική σχέση με τον Θεό, το «ὄντως ὄν» και αυτοκαταδικάστηκε να μετατραπεί σε «μή ὄν».

- Το προπατορικό αμάρτημα μας στέρησε τη δυνατότητα του «καθ' ὁμοίωσιν» αλλά ευτυχώς δεν χάσαμε το «κατ' εἰκόνα». Για το προπατορικό αμάρτημα είναι ένοχοι οι πρωτόπλαστοι αυτοί και μόνο. Εμείς όλοι δεν κληρονομούμε την ενοχή για την παρακοή αυτή αλλά την ασθένεια της αμαρτίας.

- Το προπατορικό αμάρτημα αποτελεί νόσημα, μόλυσμα που μεταδόθηκε και μεταδίδεται στους ανθρώπους και σε όλη την κτίση. Όπως ο άνθρωπος έτσι και όλη η κτίση αναμένει την ελευθερία της.